

Розділ 5. Вогнева підготовка (18 годин).

Тема 6. Догляд за автоматом (кулеметом), його зберігання. Підготовка до стрільби (2 години-практичне заняття)

Питання 1. Догляд за автоматом.

Питання 2. Підготовка автомата (кулемета) до стрільби.

Питання 3. Ведення вогню з автомата (кулемета).

Автомат (кулемет) повинен бути справним і готовим до дії. Цього досягають своєчасним і вмілим чищенням і змащуванням та правильним зберіганням автомата (кулемета).

Чищення автомата (кулемета), що знаходиться у підрозділі, здійснюють:

- під час підготування до стрільби;
- після стрільби бойовими і холостими набоями - негайно по закінченні стрільби на стрільбищі (в полі) - чистять і змащують ствольну коробку, канал ствола, газову камеру, газовий поршень, затворну раму і затвор; кінцеве чищення автомата (кулемета) здійснюють після повернення зі стрільби і протягом наступних 2-3 діб щоденно;
- після наряду і занять у полі без стрільби - після повернення із наряду чи занять;
- у бойових умовах і на довготривалих навчаннях - щоденно в періоди затихання бою і під час перерв навчань - якщо автомат не застосовувався - до одного разу на тиждень.

Після чищення автомат (кулемет) змащують. Мاستило наносять лише на добре очищену й суху поверхню металу відразу ж після чищення, щоб не допустити дію вологи на метал.

Чищення і змащування автомата (кулемета) здійснюють під безпосереднім керівництвом командира відділення. Командир відділення повинен визначити ступінь необхідного розбирання, чищення і змащування, перевірити справність, належність і якість матеріалів для чищення; правильність і якість здійсненої чистки і дати дозвіл на змащування і збирання; проконтролювати здійснене змащування і збирання автомата (кулемета).

Офіцери повинні періодично бути присутніми під час чищення автомата (кулемета) і оцінювати правильність виконання відповідних дій.

За казарменого чи табірною розміщення чищення автомата (кулемета) здійснюють у спеціально відведених місцях, на обладнаних для цієї мети столах, а в бойових умовах і на навчаннях - на чистих підкладках, дошках, фанері тощо.

На стрільбищі автомат після стрільби чистять у відведених для цього місцях спеціальним розчином чи розчином рідкого збройного мастила. Чищення автоматів (кулеметів) спеціальним розчином здійснюють лише під керівництвом офіцерів чи старших підрозділами.

Автомат, вичищений на стрільбищі рідким збройним мастилом, після повернення в казарму потрібно вичистити спеціальним розчином.

У польових умовах чищення і змащування автомата (кулемета) здійснюють лише рідкими збройними мастилами.

Для чищення і змащування автомата (кулемета) застосовують:

рідке збройне мастило - для чищення автомата (кулемета) і змащування його частин і механізмів при температурі повітря від + 5° С до - 50° С;

збройне мастило - для змащування каналу ствола, частин і механізмів автомата (кулемета) після їх чищення; це мастило застосовують при температурі повітря вище + 5° С;

спеціальний розчин (напр., РЧС - розчин чищення стволів) - для чищення каналів стволів та інших частин автомата (кулемета), на які діють порохові гази;

ганчір'я або спеціальний папір - для обтирання, чищення і змащування автомата (кулемета);

паклю (коротке льоноволокно), очищену від костриці, - лише для чищення каналу ствола.

Для зручності чищення пазів, вирізів та отворів можна застосовувати дерев'яні палички.

Категорично заборонено використовувати для чищення автомата (кулемета) абразивні матеріали (наждачний папір, пісок тощо).

риладдя до автомата (кулемета) радянського зразка

Приладдя призначене для розбирання, збирання, чищення, змащування автомата (кулемета) і прискореного спорядження магазину патронами.

До приладдя належить: шомпол; протирка; йоржик; викрутка; виколотка; пенал; кришка; мастильниця; обойма; перехідник.

• Приладдя: 1 - шомпол; 2 - протирка; 3 - йоржик; 4 - викрутка; 5 - викрутка; 6 - пенал; 7 - кришка; 8 - мастильниця; 9 - виколотка; 10 - обойма; 11 - перехідник

Зберігання автоматів (кулеметів) і патронів

Відповідальність за зберігання автоматів (кулеметів) і патронів у підрозділі несе командир підрозділу.

Автомат зберігають завжди розрядженим, із від'єднаним магазином, знятим багнетом, спущеним курком, перевідником на запобіжнику, хомутиком прицілу, встановленим в автоматі на поділці "П", в кулеметі - на поділці 1. Ноги сошки кулемета складені й закріплені пружинною застібкою. Автомат знімають із запобіжника лише перед зарядженням і стрільбою.

Автоматник (кулеметник) повинен завжди тримати автомат (кулемет) чистим і в повній справності, поводитись із ним обережно, дотримуючись правил техніки безпеки. Перевіряючи роботу ударно-спускового механізму, не потрібно здійснювати надмірних спусків курка.

При казармовому й табірному розташуванні автомат зберігають у піраміді, в особливому відділенні тієї ж піраміди зберігають магазини, сумки для магазинів, багнет у піхвах,

мастильницю і чохол для автомата (кулемета) з прикладом, що складається, а також пенал для автомата зі складним прикладом. Сумку для магазинів, ремінь і чохол потрібно зберігати чистими і сухими.

При тимчасовому розташуванні в якому-небудь приміщенні автомат зберігають у сухому місці подалі від дверей, печей, нагрівальних приладів. У бойових умовах зброю тримають при собі (в руках).

Прямуючи на заняття і під час походу автомат, за статутом, переносять на ремені в положенні "на ремінь" чи "за спину", а кулемет - у положенні "на груди". Ремінь повинен бути підігнаним так, щоб автомат не вдарявся об тверді предмети спорядження. Автомат переносять із приєднаним магазином. Решта магазинів знаходиться у сумках. Автомат зі складеним прикладом переносять і перевозять завжди зі складеним прикладом, а кулемет зі складеним прикладом - з відкинутим прикладом. Складання приклада кулемета здійснюють лише під час десантування.

Під час перерв між заняттями, а також на привалах автомат знаходиться в автоматника (кулеметника) на ремені або в руках (кулемет можна поставити на сошку).

Пересуваючись на автомобілі чи бронетранспортері, автомат тримають між колінами прямовисно, а на БМП автомат може знаходитись в укладці. Пересуваючись на танку, автомат тримають у руках, зберігаючи його від ударів об броню.

Під час перевезень залізницею чи водним шляхом автомати (кулемети) встановлюють у спеціальній піраміді. Якщо вагон чи теплохід не обладнані пірамідами, то автомат можна тримати в руках або покласти на полицю так, щоб він не міг впасти чи пошкодитись.

Для попередження роздуття чи розриву ствола заборонено будь-чим затуляти дуло. Потрібно ретельно оберігати його, щоб туди ніщо не потрапило. Якщо в дуло потрапила вода, треба перед початком стрільби відтягнути рухомі частини назад при положенні автомата (кулемета) дулом униз і кілька разів трусонуту автомат (кулемет); вода витече із дула.

Патрони потрібно зберігати в сухому місці, уникаючи потрапляння сонячного проміння.

Поводитись із набоями потрібно обережно, оберігати їх від пошкоджень, вологи і бруду. Змащувати патрони заборонено. Втрата боєприпасів - кримінальний злочин.

Питання 2. Підготовка автомата (кулемета) до стрільби.

Підготовку автомата (кулемета) до стрільби здійснюють з метою забезпечення його безвідмовної роботи. Автомат готують до стрільби під керівництвом командира відділення.

Для підготовки автомата (кулемета) до стрільби потрібно:

- здійснити чищення, оглянути автомат (кулемет) у розібраному стані й змастити його;
- оглянути автомат (кулемет) у зібраному стані;
- оглянути магазини.

Безпосередньо перед стрільбою потрібно прочистити насухо канал ствола (нарізну частину і патронник), оглянути патрони і спорядити ними магазини. Якщо автомат

тривалий час перебував на морозі, то перед його заряджанням треба вручну декілька разів енергійно відтягнути назад і просунути затворну раму.

Питання 3. Ведення вогню з автомата (кулемета).

Стрільбу з автомата (кулемета) розподіляють на:

- приготування до стрільби;
- здійснення стрільби (пострілу);

Приготування до стрільби

Автоматник (кулеметник) готується до стрільби за командою або самостійно. На навчальних заняттях наказ для приготування до стрільби можуть подавати роздільно, наприклад: "На рубіж відкриття вогню, кроком-РУШ", - і потім: "Заряджай". Якщо потрібно, то перед наказом "заряджай" вказують положення для стрільби.

Для приготування до стрільби потрібно прийняти положення для стрільби і зарядити автомат (кулемет).

Для прийняття положення для стрільби лежачи потрібно: подати праву руку по ременю дещо вгору і, знімаючи автомат з плеча, підхопити його лівою рукою за спускову скобу і ствольну коробку, потім взяти автомат правою рукою за ствольну накладку й цівку дульною частиною вперед. Одночасно з цим зробити повний крок правою ногою вперед і трохи вправо. Схилиючись уперед, опуститися на ліве коліно й поставити ліву руку на землю поперед себе, пальцями вправо; потім, опираючись послідовно на стегно лівої ноги і передпліччя лівої руки, лягти на лівий бік і швидко повернутися на живіт, розкинувши злегка ноги в боки передньою частиною назовні, автомат покласти цівкою на долоню лівої руки.

Для прийняття положення для стрільби з коліна потрібно: взяти автомату праву руку за ствольну накладку й цівку дульною частиною вперед і одночасно з цим, відставивши праву ногу вперед, опуститися на праве коліно і присісти на каблук; гомілка лівої ноги повинна залишатися у вертикальному положенні, а стегна - утворювати кут, близький до прямого; перекласти автомат за цівку в ліву руку, направивши його в бік цілі.

- **Порядок прийняття положення для стрільби з автомата лежачи**
- **Прийняття положення для стрільби з коліна**
- **Положення для стрільби стоячи**

Для прийняття положення для стрільби стоячи потрібно: повернутися у півоберта праворуч стосовно напрямку на ціль і, не приставляючи лівої ноги, відставити її вліво приблизно на ширину плечей, як зручніше автоматнику, розподіливши при цьому вагу тіла рівномірно на обидві ноги. Одночасно, подаючи праву руку по ременю дещо вгору, зняти автомат із плеча і, підхопивши його лівою рукою знизу за цівку і ствольну накладку, енергійно подати дульною частиною вперед, у бік цілі.

Для заряджання автомата потрібно:

- приєднати до автомата споряджений магазин, якщо він не був до нього приєднаним раніше;

- зняти автомат із запобіжника;
- поставити перевідник на потрібний вид вогню;
- енергійно відвести затворну раму назад до відмови і відпустити її;
- поставити автомат на запобіжник (перевести перевідник у крайнє верхнє положення, див. мал. нижче), якщо не потрібно негайно відкривати вогонь або не поступило наказу "Вогонь", і перенести праву руку на пістолетну ручку.

Для спорядження магазина набоями потрібно: взяти магазин у ліву руку горловиною вгору і випуклою частиною боку вліво, а у праву руку - патрони кулями до мізинця так, щоб дно гільзи було дещо вище над великим і вказівним пальцями. Утримуючи магазин із невеликим нахилом вліво, натиском великого пальця вкладіть патрони по одному під загини бічних стінок дном гільзи до задньої стінки магазина.

Для спорядження магазина набоями з обойми потрібно: взяти магазин у ліву руку, правою рукою приєднати до нього перехідних так, щоб його загини ввійшли у відповідні пази на горловині магазина; тримаючи магазин у лівій руці, правою рукою вставити обойму з набоями в перехідних, патрони мають бути спрямовані кулями вгору; натискаючи вказівним пальцем правої руки на корпус гільзи (біля дна) верхнього набою і пропускаючи обойму між середнім і вказівним пальцями, втопити патрони в магазин: вийняти із перехідника порожню обойму, вставити нову обойму з набоями і доспорядити магазин; зняти з магазина перехідних. Застосування обойми прискорює спорядження магазина патронами.

Здійснення пострілу

Вогонь із автомата (кулемета) ведуть за наказами або самостійно - залежно від поставленого завдання.

У команді на відкриття вогню вказують: кому стріляти, ціль, приціл, цілик і точку прицілювання. Наприклад, автоматнику або кулеметнику: "Боєць Петренко, по спостерігачу, чотири, під ціль - вогонь!", "Відділення, по колоні, п'ять, у пояс - вогонь!"

Для здійснення стрільби (пострілу) потрібно:

- встановити приціл і цілик;
- встановити перевідник на потрібний вид вогню;
- прикласти, прицілитись, спустити курок;
- утримувати автомат (кулемет) під час стрільби. Для встановлення прицілу потрібно: наблизивши автомат до себе, великим і вказівним пальцями правої руки стиснути застібку хомутика і пересунути хомути до зміщення його переднього зрізу з ризкою (насічкою) під відповідною цифрою на прицільній планці. Встановлення прицілу в кулеметі можна здійснювати і за шкалою, нанесеною на зворотній (нижній) частині прицільної планки.
- **Автомат встановлений на запобіжник**

Для встановлення цілика потрібно відтягнути маховичок гвинта цілика дещо вправо та обертанням його змістити ризку під прорізом гравки з потрібною насічкою.

Для встановлення перевідника на потрібний вид вогню потрібно, натискаючи великим пальцем правої руки на виступ перевідника, повернути перевідник униз: до першого клацання - для ведення автоматичного вогню (АВ), до другого - для ведення одиночного вогню (ОД).

Для прикладання автомата потрібно: спостерігаючи за ціллю, вперти приклад у плече таким чином, щоб відчувати щільне прилягання до плеча всього затильника; вказівний палець правої руки (першим суглобом) покласти на спусковий гачок: нахилити голову трохи вперед і, не напружуючи шиї, праву щоку притиснути до приклада.

Автомат можна утримувати лівою рукою за цівку або за магазин, а правою - за пістолетну ручку.

Лікті під час прикладання потрібно поставити на землю у найбільш зручне положення (приблизно на ширину плечей із положення лежачи та з окопу стоячи або з коліна).

Для прицілювання потрібно заплющити ліве око (якщо ведучим є праве око), а правим дивитися через проріз прицілу на мушку так, щоб вона опинилась посередині прорізу, а вершина її була нарівні з верхніми краями гривки прицільної планки, тобто взяти "рівну мушку".

Затримуючи дихання на видиху, переміщенням ліктів, а якщо потрібно, корпуса і ніг, підвести рівну мушку до точки прицілювання, одночасно з цим натискаючи на спусковий гачок, першим суглобом вказівного пальця правої (лівої) руки.

Під час прицілювання потрібно стежити за тим, щоб гривка прицільної планки займала горизонтальне положення.

- **"Рівна мушка".**

- **Встановлення перевідника на потрібний вид вогню: а - для ведення автоматичного вогню; б - для ведення одиночного вогню**

- **Встановлення прицілу автомата Калашникова: 1 - колодка прицілу; 2 - сектор; 3 - прицільна планка**

Для спуску курка потрібно, міцно утримуючи автомат і затамувавши дихання, продовжувати плавно натискати на спусковий гачок доти, доки курок непомітно для автоматника (кулеметника) не спуститься з бойового взведення, тобто поки не прозвучить постріл.

Якщо під час прицілювання "рівна мушка" значно відхилилася від точки прицілювання, потрібно, не підсилюючи і не послаблюючи натиску на спусковий гачок, уточнити наведення і знову збільшити натиск на спусковий гачок.

Під час спускання курка не потрібно надавати значення легким коливанням "рівної мушки" біля точки прицілювання. Бажання дотиснути спусковий гачок у момент найкращого зміщення рівної мушки з точкою прицілювання, як правило, приводить до смикання за спусковий гачок і до неточного пострілу. Якщо автоматник (кулеметник), натискаючи на спусковий гачок, відчує, що він не може більше не дихати, потрібно, не збільшуючи і не зменшуючи натиску пальцем на спусковий гачок, поновити дихання, знову затримавши його на видиху, уточнити наведення і продовжувати натискати на спусковий гачок.

Під час ведення вогню, особливо чергами, потрібно міцно утримувати приклад притиснутим до плеча, не змінюючи положення ліктів і зберігаючи "рівну мушку" під точкою прицілювання. Після кожної черги (пострілу) потрібно швидко поновити правильність прицілювання. Під час стрільби з положення лежачи зброю можна впирати магазином у ґрунт. Під час стрільби безперервним вогнем по широкій цілі потрібно плавно переміщувати рівну мушку з одного флангу цілі до іншого.

Припинення стрільби

Припинення стрільби може бути тимчасовим і повним.

Для тимчасового припинення стрільби подають команду "Стій", а під час стрільби у русі - "Припинити вогонь".

Після цих команд автоматник (кулеметник) припиняє натискати на спусковий гачок, ставить автомат на запобіжник і, якщо потрібно, змінює магазин.

Для зміни магазину потрібно:

- від'єднати від автомата магазин;
- приєднати споряджений магазин.

Якщо в магазині були вистріляні всі патрони, то після приєднання спорядженого магазину до автомата (кулемета) потрібно зняти його із запобіжника, відвести затворну раму за ручку назад до відмови, відпустити її і знову поставити автомат (кулемет) на запобіжник.

Для повного припинення стрільби після команди "Стій" або "Припинити вогонь" подають команду "Розряджай". За цим наказом, автоматник (кулеметник) ставить зброю на запобіжник, відтягує хомутик назад, встановлюючи в автоматі приціл на "П", у кулеметі - приціл на 1 і цілик на 0, розряджає автомат, а в автоматі зі складним прикладом складає приклад. Під час стрільби з положення лежачи спускає приклад (задню частину ствольної коробки) на землю, а дульну частину автомата кладе на передпліччя лівої руки і далі діє згідно з обстановкою.

Під час стрільби з окопу автомат після розрядження можна покласти на бруствер окопу ручкою затворної рами вниз.

Для розрядження автомата потрібно:

- від'єднати магазин;
- зняти автомат із запобіжника;
- повільно відвести затворну раму за ручку назад, вийняти патрон із патронника і відпустити затворну раму;
- натиснути на спусковий гачок (спустити курок із бойового взведення);
- поставити автомат на запобіжник, взяти його "на ремінь", якщо стрільба велась із положення стоячи, або покласти на землю, якщо стрільба велась із положення лежачи;
- вийняти патрони з магазину і приєднати його до автомата;

- підібрати патрон, який був вийнятий із патронника (якщо він випав).

Для виймання патронів із магазину потрібно взяти магазин у ліву руку горловиною вгору, опорним виступом до себе, правою рукою за допомогою набою, зсовуючи патрони по одному від себе, вийняти їх із магазину.

Після розряджання, якщо потрібно, командир подає команду: "Зброю - до огляду".

За цією командою потрібно:

- у положенні лежачи: від'єднати магазин і покласти його біля автомата (кулемета) горловиною до себе, зняти зброю із запобіжника, відвести за ручку затворну раму назад і повернути автомат (кулемет) дещо вліво; після огляду командиром патронника і магазину відпустити затворну раму вперед, спустити курок із бойового взведення (натиснути на спусковий гачок), поставити на запобіжник і приєднати магазин до автомата (кулемета);
- у положенні стоячи (з коліна): утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою знизу за цівку, правою від'єднати магазин і перекласти його в ліву руку подавачем догори (випуклою частиною від себе), пальцями лівої руки притиснути магазин до цівки автомата (кулемета), зняти із запобіжника, відвести затворну раму назад і повернути автомат (кулемет) дещо вліво.

Після огляду командиром патронника і магазину потрібно відпустити затворну раму вперед, спустити курок із бойового взведення (натиснути на спусковий гачок), поставити автомат (кулемет) на запобіжник, приєднати магазин і взяти автомату положення "на ремінь".

Викладач

В.К.Кучабський